

Ред'ярд КіпЛінГ

Ред'ярд

КіпЛінГ

Тафі і Теґумаї

Це вже друга зі знаменитих «Таких собі казок» Ред'ярда Кіплінґа, у якій юні читачі знайомляться з чудовою печерною родиною — Теґумаєм, Тешумаї і їхньою донею Тафі. Цього разу непосидючій дівчинці та її неймовірному татові доведеться вигадувати абетку — всі-всі літери нашого алфавіту! Саме ці печерні люди вирішили, що «о» буде кругла, як яйце, а «у» — схожа на короповий хвіст. А на що подібні інші літери, які ми всі щодня читаємо і пишемо? Про це можна дізнатися лише з нової кумедної та вигадливої казки Ред'ярда Кіплінґа. Книжкою «Як вигадали абетку» видавництво «Навчальна книга — Богдан» не лише продовжує видання казкової трилогії Кіплінґа про Теґумаєве плем'я, але й дарує читачам неповторні ілюстрації київського художника Володимира Штанка, які було високо відзначено навіть у Кіплінґівському товаристві Великобританії.

Для молодшого шкільного віку.

Переклад Володимира Чернишенка

Ілюстрації Володимира Штанка

Перекладено за виданням: Just So Stories. Rudyard Kipling.
Wordsworth Editions Limited. 1993

Як вигадали Абетку

Минув тиждень, відколи Тафімай Металумай (ми й надалі будемо кликати її Тафі, мої любі) припустилася невеличкої помилки з татовим списом, чужинцем та намальованим листом, і вони з батьком знову вирушили рибалити. Матуся воліла, щоб Тафі залишилася вдома і допомогла їй просушувати оббіловані шкури на сушильних жердках біля їхньої неолітичної печери. Але Тафі прокинулася ще затемна і пішла на риболовлю. Однак скоро дівчинка геть змудилася і почала хихотіти, аж її татусь мусив сказати:

— Припини пустувати, дитино!

— Але ж мені смішно! — відповіла Тафі. — Згадай-но, як надував щоки верховний вождь і як кумедно виглядав хороший чужинець із багнукою у волоссі!

— Ага, дуже смішно! — обурився Тегумай. — Я мусив віддати дві прегарні оленьчі шкури, м'якенькі та з габою, отому чужинцеві, щоби якимось відшкодувати завдані збитки...

— Але ж ми нічого не зробили! — заперечила Тафі. — Винні матуся й решта неолітичних жінок. Ну і багнука.

— Не будемо зараз про це, — сказав татко. — Нумо краще полуднувати.

Тафі взяла мозкову кісточку і сиділа тихенько цілих десять хвилин, а її татко тим часом малював закарлючки на березовій корі акул'ячим зубом. Тоді дівчинка врешті мовила:

— Татку, я тут вигадала одну таємничу річ... Вигукни що-небудь, ну от будь-що.

— **A!** — сказав Тегумай. — Досить тобі цього?

— Цілком, — погодилася Тафі. — Ти страшенно схожий на коропа з відкритим ротом. Вигукни ще раз, будь ласка.

— **A! A! A!** — вигукнув Тегумай. — Припини пустувати, доцю!

— Я й не збиралася, чесно-пречесно! — заперечила Тафі. — Це частина моєї таємниці! Вигукни «а» і трошки потримай рота відкритим. І дай мені тамтого акул'ячого зуба — я хочу намалювати коропа з відкритим ротом!

— Навіщо? — запитав татко.

— Хіба ж не зрозуміло? — здивувалася Тафі, ретельно шкрябаючи кору. — Це буде наша маленька таємниця. Коли я намалюю на закіптюженій стіні біля

комина (як матуся не бачитиме) коропа з відкритим ротом, це нагадає тобі звук **A**. І ти пригадаєш, як минулої зими на бобровому болоті ми гралися в хованки і я вискочила з-за дерев, крикнучи: «**A!**» Пам'ятаєш?

— Справді? — перепитав Теґумай ґолосом, до якого вдаються дорослі у випадку крайнього зацікавлення. — Продовжуй, Тафі.

— Прикро! Я не можу намалювати цілого коропа, — сказала Тафі. — Але я спробую намалювати щось схоже на короповий рот. Знаєш, коли вони порпаються у намулі головами донизу? Що ж, це ніби як короп. Уяви, що він тут повністю, добре? Відкритий короповий рот значить **A**.

І вона намалювала ось що: **W**

— Непогано! — сказав Теґумай і спробував перемалювати малюнок Тафі на свій шматок березової кори. — Але ти забула вусики, що звисають у коропів з рота.

— Я не вмю їх малювати, таточку!

— А тобі й не треба малювати нічого, окрім відкритого коропового рота та вусиків уперек. Звісно, так ми будемо певні, що то короп, бо ж окуні та форелі не мають вусиків. Дивись-но, Тафі!

І він намалював ось що: **W**

— А зараз я перемалюю це собі, — сказала Тафі. — Ти ж його впізнаєш при потребі?

І вона намалювала ось що: **A**

— Неодмінно! — радо озвався її татко. — І побачивши його, я здивуюсь не менше, ніж якби ти вискочила з-за дерева і вигукнула: «**A!**»

— А тепер крикни щось інше, — гордо попросила Тафі.

— *У!* — голосно вигукнув Теґумай.

— Г-м... — замислилася Тафі. — Дивний звук. Теж схожий на коропа, але що ж із ним вдіяти? *У-у-у!..*

— Якщо він дуже схожий на коропа, — збуджено озвався її татко, — то давай намалюємо поруч іще одну рибину і з'єднаємо їх!

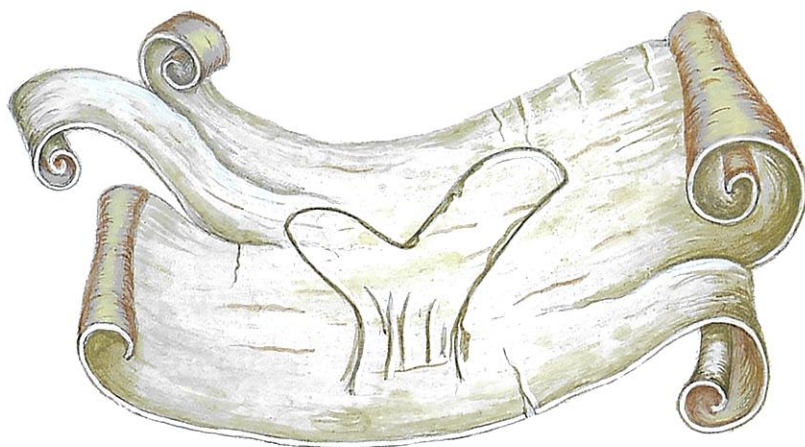
— Ні, так я заплутаюсь... Намалюємо щось інше... Намалюємо короповий хвіст! Коли вони порпаються у намулі, то лише його і видно. До того ж, мені здається, хвости малювати легше... — сказала Тафі.

— Гарно сказано! — похвалив її Теґумай. — Ось тобі короповий хвіст для звука *У!*

І він нашкрябав на своєму шматку березової кори ось такий от малюнок:

— А тепер я спробую, — сказала Тафі. — Але пам'ятай — я не можу малювати так гарно, як ти, таточку! А що, як я просто намалюю роздвоєний кінчик хвоста і пряму риску там, де починається короп?

Так вона і зробила:

Татко кивнув і його очі збуджено заблищали.

— Як гарно! — вигукнула Тафі. — Вигукни ще щось, таточку!

— *О!* — на повний голос крикнув Тегумай.

— Це просто! — посміхнулася Тафі. — Ти зараз округлив рота так, що він став схожий на яйце чи камінь. Тож я й намалюю яйце чи камінь!

— Але ж камені також бувають різні. Давай-но просто намалюємо щось округле, щось таке...

І він намалював:

— Ой, мамонько! — зраділа Тафі. — Як багато малюночків-звуків ми вигадали: короповий рот, короповий хвіст і яйце! Скажи ще щось, таточку!

— *С-с-с!* — прошипів Тегумай і нахмурився, але Тафі була занадто збудженою, щоб це зауважити.

— Це також просто! — сказала вона, діловито шкрябаючи кору.

— Правда? — здивувався її татко. — Я кажу так, коли чимось заклопотаний і не хочу, аби мене турбували.

— І малюночок означатиме те ж саме! — запевнила його Тафі. — Так само сичать змії, коли заклопотані й не хочуть, аби їм заважали. Тож давай намалюємо для цього звука змію! Якусь таку...

І вона намалювала ось таку змію:

— Це буде наша інша маленька таємниця, — сказала Тафі. — Коли ти намалюєш отаку змію на дверях твоєї маленької бічної печери, я знатиму, що ти тяжко замислився над поламаними списками і буду поводитися дуже чемно.

А коли ти нашкрябаєш цей знак на дереві біля річки, я знатиму, що ти рибалиш, і мені потрібно ступати якнайтихіше, аби не трусився берег.

— Достеменно! — підтвердив Тегумай. — А знаєш, у цій грі приховано значно більше, ніж ти підозрюєш, люба Тафі. Здається, таткова донечка зробила найважливіший винахід з тих пір, як Тегумаєве плем'я здогадалося використовувати для списів акул'ячі зуби замість кременю. Мені здається, нам відкрилася найбільша світова Таємниця!

— Як це? — прошепотіла Тафі, та її оченята збуджено засяяли.

— Зараз поясню, — відповів татко. — Як буде «вода» на Тегумаєвій мові?

— Уа, звісно. І це також означає річку. Наприклад Вагай-уа — ріка Вагай.

— А як сказати «погана вода», від якої потім буває зле, чорна вода, болотяна вода?

— Уо, звичайно ж.

— А тепер дивися! Уяви, що ти бачиш такий знак на дереві біля води... — сказав Тегумай і нашкрябав на березовій корі ось це: Уо

— Короповий хвіст та кругле яйце. Ти стулив два звуки! Уо — погана вода! — вигукнула Тафі. — Звичайно, я би не пила тієї води! Ти ж попередив, що вона погана.

— І я міг би й не бути поруч, а знаходитися за кілька миль від тебе, полюючи, і все ж...!

— ...І все ж ти ніби стояв би поруч, кажучи: «Тафі, йди геть, або тобі буде зле». І все це — у короповому хвості та круглому яйці! Ой, таточку! Ми мусимо розказати мамі, хутчіше! — проспівала Тафі, танцюючи довкола татка.

— Ще не час, — заперечив Тегумай. — Спочатку придумаємо ще дещо. Гляньно! Уо — погана вода, а Со — їжа, приготована на вогні, чи не так?

І він намалював новий малюночок: **SO**

— Ага, змія та яйце! — зраділа Тафі. — Отже, скоро обід. Коли ти побачиш на дереві біля печери такий знак — знатимеш, що вже час обідати. І я знатиму це так само.

— Розумнице моя! — посміхнувся Тегумай. — Це правда. Але зажди, тут є проблемка... **Co** — це «час обідати», а **Шo** — сушильні жердки для шкур.

— Жахливі старі жердки! — засмутилася Тафі. — Я ненавиджу просушувати на них важкі, жаркі й волохаті шкури! От прикро буде, коли ти намалюєш змію та яйце, я вийду з лісу на обід, а виявиться, що це означало «сушіння шкур»!

— Це було би прикро, — погодився Тегумай. — І мама була би невдоволена. Мусимо вигадати новий малюнок для **Шo**. Можна намалювати плямисту змію, яка шипітиме, і уявити, що звичайна змія лише сичить...

— Я не вмю малювати плямки — засумнівалася Тафі. — Та й ти посміхом можеш забути про них, і мама знову зловить мене й примусить просушувати шкури. Ні! Краще намалювати жахливі старі жердки, для певності. Дивись!

Так вона й зробила: **ШO**

— Либонь, так справді надійніше! — засміявся татко. — А мені спав на думку інший звук із жердками — **Шi**. Це на Тегумаєвій мові

означає «спис». Правда ж, Тафі? — і він знову засміявся.

— Не насміхайся наді мною! — обурилася Тафі, пригадавши свій намальований листа і багнюку на голові у чужинця. — Сам це малюй!

— Але цього разу ми обійдемося без бобрів, еге ж? Я лише домалюю пряму лінію — мій спис.

І він намалював: **Ші**

— Тепер навіть мама не подумає, що мене вбито, — додав він.

— Татку, не треба про це, будь ласочка! Такі балачки мене засмучують... Краще скажи ще щось! Так гарно виходить!

— Г-м-м... — замислився Тегумай, дивлячись угору. — Скажімо, **Ши**. Це значить «небо».

Тафі одразу ж намалювала жердки для сушіння шкур і зупинилась.

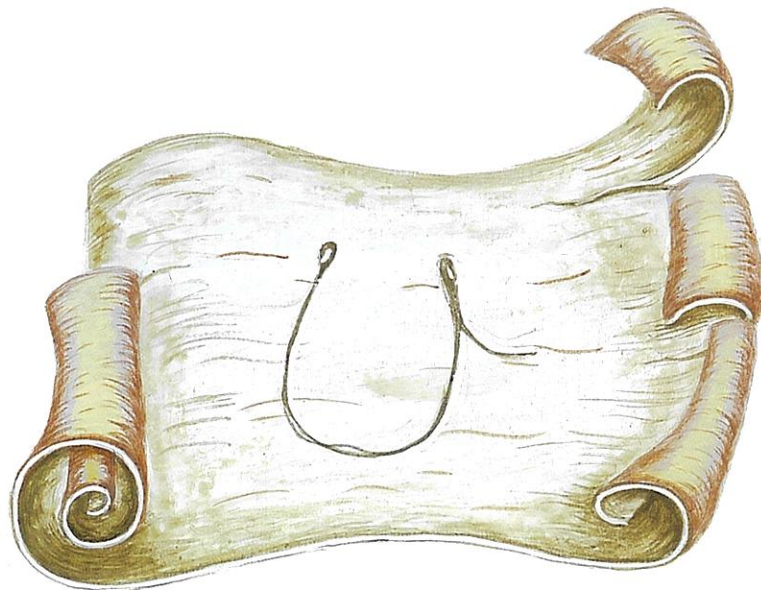
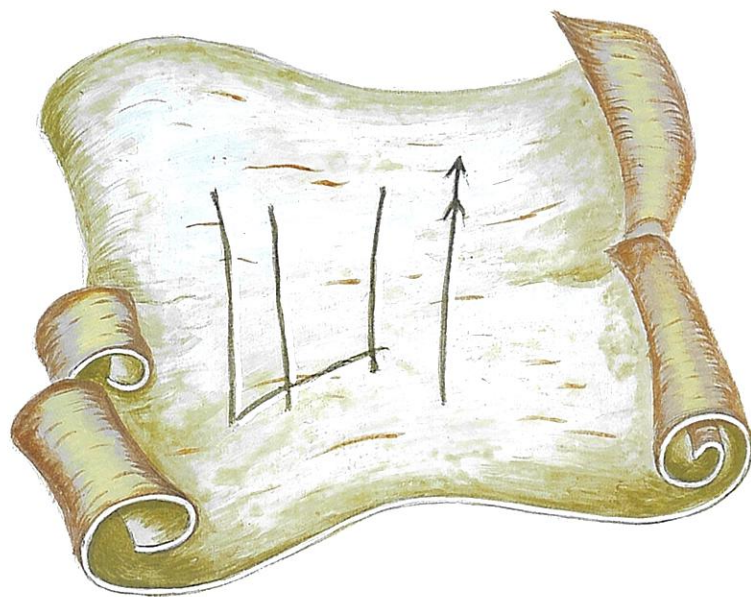
— Нам потрібен новий малюночок для прикінцевого звука, правда ж?

— **Ши-и-и...** — протягнув Тегумай. — Це також досить круглий звук, тільки пласкіший за яйце...

— Тоді може й намалювати пласке яйце і гратися, ніби це страшенно голодна жаба? — припустила Тафі.

— Ні-ні, — заперечив татко. — Якщо малювати поспіхом, то можна легко сплутати кругле яйце і голодну жабу. **Ши-и-и...** Знаєш, що ми зробимо? Ми відкриємо яйце і залишимо у ньому дірочку, наче його виїли. Ось так!

І він намалював: **У**

— Ой! Це чарівно! Значно ліпше за худу жабу. Давай ще! — вигукнула Тафі, завзято шкрябаючи акул'ячим зубом. Її татко також заходився малювати, і ось що в нього вийшло: ШИУА

— Не підглядай, Тафі! — сказав він. — А тепер, спробуй-но здогадатися, що це означає на Тегумаєвій мові? Якщо тобі вдасться — значить, ми таки справді розкрили Таємницю.

— Жердки, виїдене яйце, короповий хвіст, короповий рот... — прочитала Тафі. — *Ши-уа!* Небо-вода... Дощ!

Саме тієї миті на її долоньку впала дощова краплинка — день був похмурий.

— Таточку, збирається на дощ! Ти ж це хотів сказати?

— Звісно, — підтвердив Тегумай. — І я повідомив тобі про це абсолютно мовчки, чи не так?

— Так, я майже одразу ж здогадалася! А та дощова краплина лише підтвердила мій здогад! Тепер я завжди пам'ятатиму — *Ши-Уа* означає «дощ», або «збирається на дощ!» Чудово, таточку! — дівчинка схопилася на ноги і застрибала довкола Тегумая. — Наприклад, ти прокинешся раніше за мене і намалюєш на закіптюженій стіні біля вогнища *Ши-Уа*. І я знатиму, що надворі збирається на дощ, а отже, треба вдягти накидку з бобрової шкури... Ото матуся здивується!

Тегумай також підвівся і затанцював (татки в ту пору не дуже зважали на умовності).

— Ще й як здивується! О, ще й як! — вигукнув він. — А уяви, коли дощу не буде і я захочу повідомити, що ти можеш піти гратися на річку. Що я мушу намалювати? Спочатку скажи це на Тегумаєвій мові.

— *Ши-Уа Лас Уа Ма-Ри!* Вода з неба скінчилась, річка йди. Як багато нових звуків! Не уявляю, як ми їх усі намалюємо...

— А я знаю, я знаю! — радісно промовив Тегумай. — Ще трохи, Тафі, й на сьогодні буде досить. Ми вже маємо *Ши-Уа*, правильно? А ось із *Лас* проблеми... Ла-ла-ла... — бурмотів Тегумай, водячи по березовій корі акулечим зубом.

— Ми маємо сичучу змію наприкінці й короповий рот перед змією — *ас-ас-ас...* Лишилося лише *Ла...* — підхопила Тафі.

— Я знаю, — кивнув Тегумай. — Але ж треба його знайти, те *Ла-ла*. І ми з тобою — найперші люди, які поставили це собі за мету, Тафімай!

— Що ж, — промовила Тафі, втомлено позіхаючи. — *Лас* означає, що щось закінчилося або зламалося, чи не так?

— Так, — погодився Тегумай. — *Уа-Лас* означає, що закінчилася вода у маминій кухонній діжечці.

— А *Ши-Лас* — що у тебе зламався спис. Коли б я лише знала це раніше, може, й не довелося б малювати чужинцеві дурнуваті малюнки з бобрами!

— *Ла-ла-ла!* — продовжував лалалакати Тегумай. — От лихо!

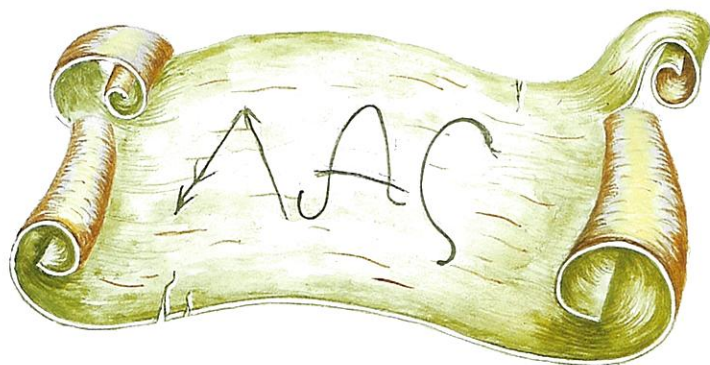
— *Ши* намалювати просто... — задумливо протягнула Тафі. — Тож я намаляю твого списа, тільки зовсім зламаного!

Так вона й зробила.

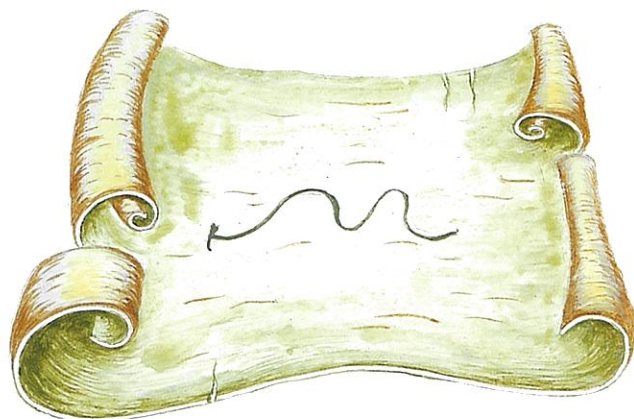

— Те, що треба! — зрадів Тегу-май. — Тепер *Лас* також готове! І малюнок для *Ла* не схожий на жоден попередній.

І він намалював ось що: *ЛАС*

— Далі *Уа...* О, та ми вже малювали це раніше! Далі *Ма-Ри. М-м-м...* Мама так стискає губи, коли чимось незадоволена. Тож намалюємо стиснуті губи, ось так: *~*

— Потім короповий рот. Разом виходить *Ма-ма-ма!* А як щодо отого *Р-р-р?* Га, Тафі?

— Звучить дуже грубо і кутасто, як пилка з акулячих зубів, коли ти зрізаєш очерет для каное... — промовила Тафі.

— Гостре і кутасте, кажеш? — перепитав Тегумай і намалював ось що: *РРР*

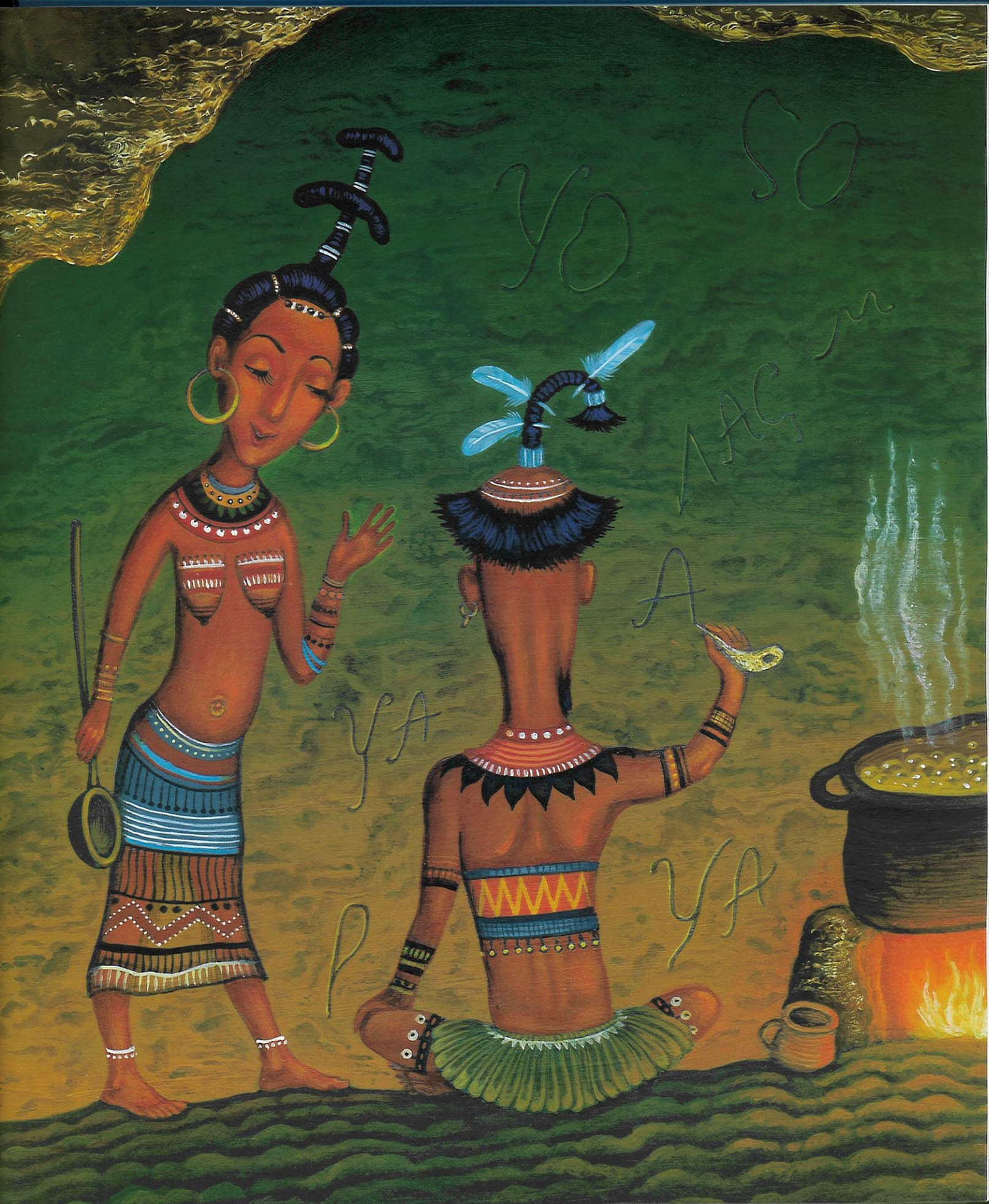

— Саме так! — зраділа Тафі. — Але нам не потрібно аж стільки зубів. Залиш два.

— Я залишу один, — вирішив Тегумай. — Коли ця гра стане тим, чим я хочу, то чим простішими будуть наші малюнки-звуки, тим краще.

І він намалював: *Р*

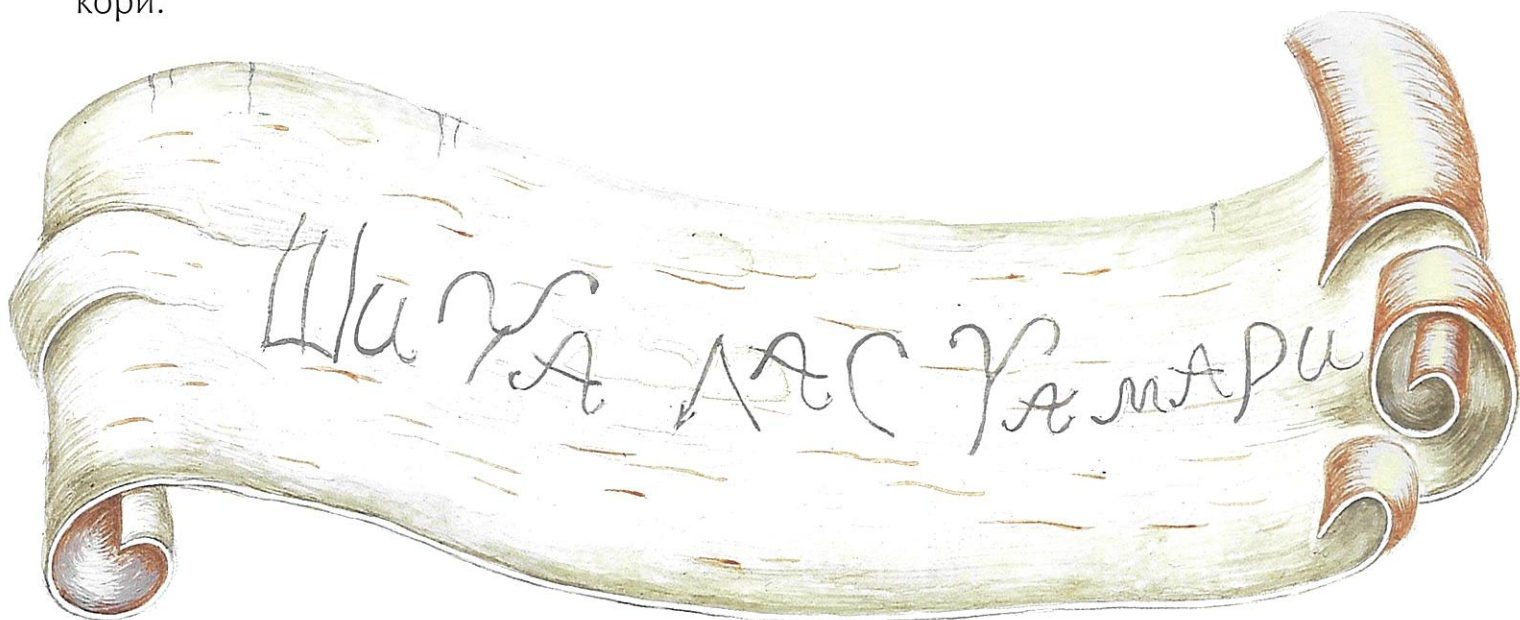

— Є! — вигукнув Тегумай, стрибаючи на одній нозі. — Зараз я намалюю усі малюнки в рядочок, як зграйку риб!

— Може, варто повставляти якісь палички між малюнками, щоб вони не юрмилися і не заважали одне одному, як справжні риби?

— О, я залишу між ними проміжки! — запевнив її татко і намалював усі щойно вигадані малюнки-звуки в рядочок на новому великому шматку березової кори.

— *Ши-Уа Лас Уа Ма-Ри!* — прочитала по буквах Тафі.

— Досить на сьогодні, — сказав Тегумай. — Ти вже стомилася, Тафі. Але не переймайся — закінчимо все завтра. І про нас пам'ятатимуть роки й роки після того, як найбільші з дерев, які ти бачиш, підуть на дрова.

Отож, вони повернулися додому і цілий вечір розважалися тим, що, сидячи по різні боки від вогнища, малювали на закіптюжених стінах усілякі *Уа* і *Уо*, *Ши* та *Ші*, аж доки Тафіна матуся не сказала:

— Справді, мій Тегумаю, ти ще гірший за мою Тафі!

— Не ображайся, матусю! — сказала Тафі. — Це лише наша маленька таємниця і ми розповімо тобі все, тільки-но завершимо! Але, будь ласочка, не питай у мене, що це, бо тоді я буду змушена зізнатися...

Тож матуся нічого і не запитувала.

Наступного ранку Тегумай, пішовши на річку вигадувати нові малюнки-звуки, залишив напис на стіні, де стояла мамина кухонна діжечка для води: *Уа Лас* (вода скінчилась).

— У... — скривилася Тафі, коли нарешті прокинулася і прочитала таткове послання. — З цими малюнками-звуками стільки клопотів! Татко ніби сам щойно увійшов сюди і наказав, аби я принесла води мамі на кухню...

Дівчинка пішла до джерела і принесла в печеру цілий бурдюк води, а потім побігла на річку і жартома смикнула татка за ліве вухо — він дозволяв їй це, коли бував у доброму гуморі.

— Що ж, у нас багато роботи, — сказав їй татко. — Мусимо намалювати решту малюнків-звуків.

І у них був найдивовижніший із дивовижних днів, із чудовим полуденком та іграми у квача. Коли ж вони дійшли до звука *Т*, Тафі сказала, що оскільки й вона, і татко, і матуся починаються з цього звука, то й намалювати потрібно усю їхню родину. І воно дійсно виходило нічогенько, першого та другого разу, але коли вони бралися малювати звук *Т* ушосте і всьоме, то несамохіть спрощували малюнок. Тож врешті від *Т* залишився лише один довготелесий Тегумай з розкритими обіймами для Тафі та Тешумай. На цих трьох малюнках видно, як це сталося:

YA
AAG

І багато інших малюнків спершу були значно гарнішими, особливо перед полуденком, але щоразу, коли Тегумай та Тафі перемальовували їх на березовій корі, вони ставали усе простішими і простішими. Тоді Тегумай казав, що цілком ними задоволений. Вони домалювали ще одну сичучу змію для звука **З**, щоб показати, що він удвічі дзвінкіший за **С**. Але вони розвернули змію у протилежний бік, підкреслюючи, що обидві сичать м'яко і чемно.

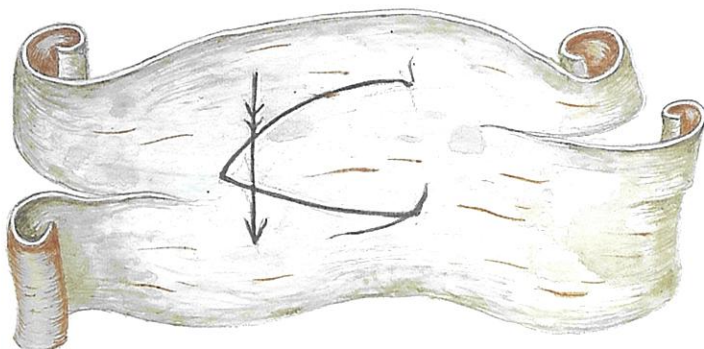
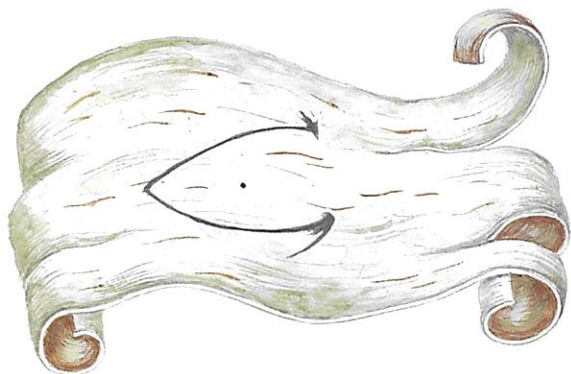
Ось так:

А для звука **Е** взагалі придумали простенький завиток **Е**, бо він надто часто траплявся у різноманітних словах.

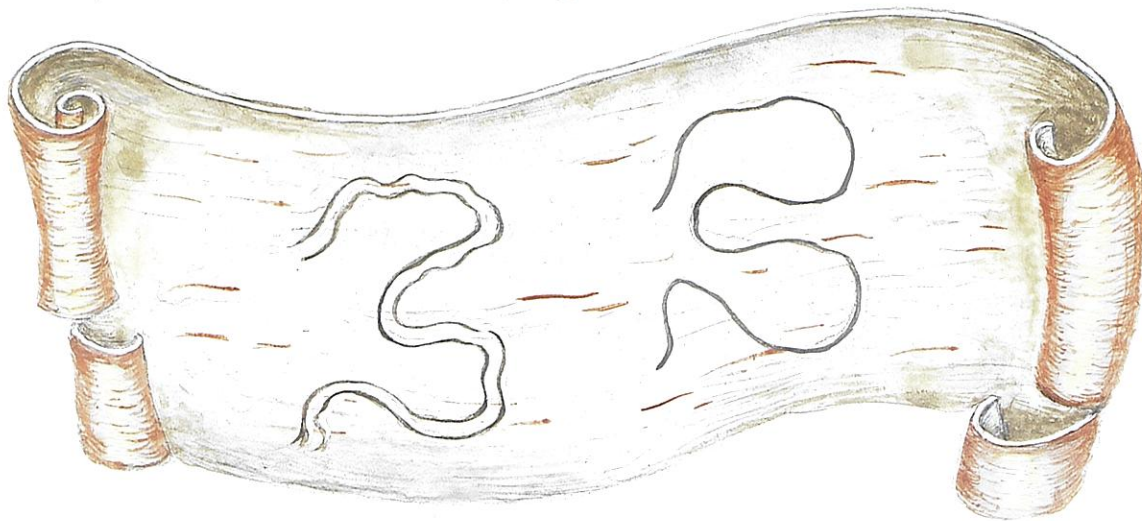
Для звука **Б** обрали священного Бобра Тегумаєвого племені.

Для скрипучого і чіпкого звука **К** вони намалювали річкову щуку з роззявленою пащекою, а щоб не було страшно — прохромили її списом.

Коли ж вони намалювали частину в'юнкого річища ріки Вагай для гарного і виткого звука *В*, то врешті отримали всі потрібні малюнки-звуки, а отже — цілу абетку.

Минули тисячі й тисячі років, були ієрогліфи та інемарогліфи, іонічне та іо-денне письмо, руни і дори, а до того ж ще усілякі цурки та палки (бо ж усіляким негусам і гусам, заступникам заступників та хранителям традицій споконвіку руки сверблять попсувати гарну річ). Проте стара, добра і зрозуміла абетка — *А, Б, В, Г* і решта — знову набула належного вигляду, і ви усі, мої любі, вже почали її вивчати, щойно досягли потрібного віку.

А я ось пригадав Тегумая Бопсулая, і Тафімай Металумай, і Тешумай Тевіндров — її люблю матусю. І ті далекі часи, коли трапилася ця історія — просто собі історія — на берегах великої ріки Вагай.

УДК 82-93
ББК 84-4(4Англ)
К 42

Літературно-художнє видання

Ред'ярд Кіплінг

"Тафі і Теґумай"

Як вигадали алфавіт

Ілюстрації Володимира Штанка

Переклад з англійської Володимира Чернишенка

Перекладено за виданням: Just So Stories.
Rudyard Kipling. Wordsworth Editions Limited, 1993

Головний редактор Богдан Бґдний
Літературний редактор Занна Осадко
Художній редактор Ростислав Крамар
Верстка Ростислава Крамара

Підписано до друку 17.07.2018. Формат 70x100/8. Папір крейдований.
Гарнітура Chianti. Умовн. друк. арк. 3,87. Умовн. фарбо-відб. 15,48.

Видавництво "Навчальна книга — Богдан"
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників

Навчальна книга - Богдан, просп. С. Бандери, 34а,
м. Тернопіль, 46002, тел./факс (0352)52-06-07; 52-05-48
office@bohdan-books.com www.bohdan-books.com
Гуртові продажі: (0352) 43-00-46, (050) 3384520

Книга поштою: тел.: (0352) 51-97-97, (067) 3501870, (066) 7271762,
mail@bohdan-books.com

м. Київ: тел.: (044) 296-89-56; (095) 808-32-79, nk-bogdan@ukr.net

Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу автора перекладу чи видавництва

© Навчальна книга – Богдан, 2018

ISBN 978-966-10-5596-3

Тафі і Теґумай

www.bohdan-books.com

